



Gledališče

Gerhart Hauptmann: Rose Bernd

SLG Celje

★★★★★

Pred stoletjem je poglobljena analiza ozadja ravnanja detomorilke lahko pomenila zanimiv preboj konvencionalne percepcije in za tedanje čase intrigantno usmerjanje pozornosti na vsakdanje in na videz trivialno, danes pa se tekst Gerharta Hauptmanna bere precej drugače. Ne glede na dovolj spreten dramaturški lok, oris značajev in atmosfere ter nekaj sugestivnih dialogov je zgodba precej prozaična, v današnjih povsem spremenjenih družbenih okoliščinah funkcionira kot bolj ali manj nepretenciozna zgodba brez posebnega potenciala. In vendar je režiserki Mateji Koležnik s sodelavci in igralci uspelo iz sorazmerno skromnega besedila ustvariti vrhunsko predstavo, predvsem pa z domišljeno uprizoritveno strategijo obenem ohraniti avtentičnost originala, svežino aktualnosti ter občutek tematske brezčasnosti. Scenografsko (Marko Japelj) in kostumografsko (Alan Hranitelj) je to nenavaden, vendar zelo učinkovit hibrid, ki temelji na estetiki šestdesetih let prete-

klega stoletja. Ta še danes velja za nekakšen sinonim slabega okusa in zarobljenosti, vendar je vse aranžirano s pravo mero, brez pretiravanja in karikiranja, ki bi se lahko z intenzivnejšo rabo kaj hitro od jasnega označevalca transformirala v abstrakten znak. Ne gre pozabiti na zelo inventivno uporabo luči (Dušan Žnidar), s katero se fizionomije spreminjajo od sive povprečnosti do blage grotesknosti, posamezni prizori pa sami po sebi dobijo zelo sugestivne razsežnosti. Scenografija obenem zameji prizorišče na tretjino odra, kar omogoča izjemno zgoščenost dogajanja ter potencira klavstrofobičnost miljeja, kjer so protagonisti obsojeni na intenzivne medsebojne interakcije, saj ni maneverskega prostora za zasebnost in intimo. Dodani vložki, ki prekinjajo sklenjen narativni tok, še stopnjujejo vtis vseobsegajočega diktata ter fizičnega in mentalnega nasilja, čeprav pesmi z nabožno vsebino ter njihovo milozvočno interpretacijo ni treba jemati preveč apriorno, temveč predvsem kot simbolni element vsesplošne profanosti, hipokrizije, navidezne etičnosti in lažnega pobožnjakarstva. Ves ta zelo precizno zasnovani odski mehanizem seveda ne bi

imel posebnega učinka brez enako dovršenih igralskih interpretacij. Tudi tukaj je Mateji Koležnik uspela skoraj idealna sinteza med univerzalno simbolno posplošitvijo likov ter prepričljivo performativnostjo, med fiktivno inscenacijo in učinkovito simulacijo realnega. Liza Marija Grašič je obenem sijajna kot Rose Bernd in kot rose bernd, enako velja za vse preostale protagoniste, vsak med njimi je obenem specifičen in tipski, tako subtilno realizirane nianse likov pa so na naših odrih, kjer praviloma prevladujejo skrajnosti, sorazmerno redke. Hauptmann ne podaja eksplisitivnih vrednostih sodb, kljub jasno podčrtani kritiki je v ozadju nekakšna trpna zboganstvo z usodo človeških značajev, podoben je tudi epilog celjske predstave. Kot edina logična rešitev glede na omenjene bistvene premike v družbi bi bilo vztrajanje pri stopnjevanju didaktiki povsem odveč, veliko bolj učinkovit je precizen oris družbenih razmerij, ki so se nekdaj kazala v eksplicitnejših in drastičnejših, danes pa bolj benignih ali pa zgolj spretneje prikritih oziroma zakamufliranih zlorabah in konfliktih.

PETER RAK



FOTO UROŠ HOČEVAR